

Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo predpisa predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Zakona o knjižničarstvu obsega:

- Zakon o knjižničarstvu – ZKnj-1 (Uradni list RS, št. 87/01 z dne 8. 11. 2001),
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo – ZUJIK (Uradni list RS, št. 96/02 z dne 14. 11. 2002),
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu – ZKnj-1A (Uradni list RS, št. 92/15 z dne 4. 12. 2015).

ZAKON O KNJIŽNIČARSTVU (ZKnj-1)

(neuradno prečiščeno besedilo št. 2)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina zakona)

Ta zakon ureja knjižnično dejavnost, ki se financira iz javnih sredstev, tako da določa:

- dejavnost, ustanovitev, financiranje in nadzor knjižnic, ki se financirajo iz javnih sredstev ter knjižničnega informacijskega servisa za izmenjavo podatkov v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu,
- nacionalni vzajemni bibliografski sistem in pogoje za vključitev v ta sistem,
- naloge Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.

Pojem knjižnična dejavnost iz prejšnjega odstavka vključuje tudi sodobne informacijske sestavine te dejavnosti.

1.a člen (javno financirana knjižnična dejavnost)

Knjižnična dejavnost, ki se financira iz javnih sredstev, se izvaja kot knjižnična javna služba ali kot knjižnična dejavnost, potrebna za izvajanje javne službe na področju vzgoje in izobraževanja.

Knjižnično javno službo izvajajo splošne, visokošolske, specialne in nacionalna knjižnica.

Knjižnično dejavnost, potrebno za izvajanje javne službe na področju vzgoje in izobraževanja, izvajajo šolske knjižnice.

2. člen (knjižnična dejavnost)

Knjižnična dejavnost, ki je knjižnična javna služba, zajema:

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij,
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje,
- varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik,
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.

Knjižnična dejavnost, potrebna za izvajanje javne službe na področju vzgoje in izobraževanja, izhaja iz potreb te dejavnosti in zajema posamične, z njo povezane naloge iz prejšnjega odstavka ter glede na te potrebe tudi druge naloge, določene s področnim zakonom.

Javna služba je tudi dejavnost knjižničnega informacijskega servisa za izmenjavo podatkov v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu, ki je namenjena zagotavljanju:

- pogojev za delovanje vzajemnega bibliografskega sistema,
- dostopnosti elektronskih virov informacij v tem sistemu.

Dejavnost iz tega člena izvajajo osebe javnega prava, na podlagi koncesije pa tudi druge pravne osebe in posamezniki. Njen obseg se določi s programom dela in finančnim načrtom oziroma s koncesijsko pogodbo.

3. člen (knjižnično gradivo)

Knjižnično gradivo so objavljeni tiskani, zvočni, slikovni, elektronski ali kako drugače tehnično izdelani zapisi, ki jih zbirajo in javnosti posredujejo knjižnice ter so namenjeni za potrebe kulture, izobraževanja, raziskovanja in informiranja.

Knjižnično gradivo so tudi rokopisi in drugo neobjavljeno gradivo (tipkopisi, elektronski zapisi in podobno), namenjeno potrebam iz prejšnjega odstavka.

V dvomu, ali gre za knjižnično gradivo, odloča pristojni minister iz 58. člena tega zakona.

4. člen (nacionalni vzajemni bibliografski sistem)

Nacionalni vzajemni bibliografski sistem sestavljajo knjižnice, ki izpolnjujejo pogoje iz tega zakona za vključitev v ta sistem, nacionalna knjižnica in organizacija, ki izvaja dejavnost knjižničnega informacijskega servisa za izmenjavo podatkov v tem sistemu (v nadaljevanju: knjižnični informacijski servis).

5. člen (knjižnično gradivo kot kulturni spomenik)

Knjižnično gradivo, ki ima lastnosti kulturnega spomenika v skladu z zakonom, ki ureja varstvo kulturne dediščine, je kulturni spomenik po zakonu brez posebnega postopka razglasitve.

Ne glede na prvi odstavek se s tem zakonom razglasi za kulturni spomenik naslednje knjižnično gradivo:

- kodeksi, listine in drugo rokopisno gradivo ter knjižno, kartografsko, notno in podobno gradivo, nastalo pred letom 1800;
- arhivski izvodi vseh publikacij, ki imajo značaj Slovenike iz prve alineje 33. člena tega zakona ali pa so kot taki določeni s predpisi o obveznem izvodu.

Knjižnica, ki hrani knjižnično gradivo iz prejšnjih dveh odstavkov, vodi na osnovi navodil iz 13. člena tega zakona seznam enot tega gradiva, ki je del registra dediščine iz zakona, ki ureja varstvo kulturne dediščine.

Minister, pristojen za kulturo, lahko izjemoma dovoli izvoz ali izmenjavo knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik, po predhodnem mnenju nacionalne knjižnice.

II. KNJIŽNICE

6. člen (namen knjižnic)

Knjižnica v skladu s strokovnimi načeli organizira zbirko knjižničnega gradiva in virov informacij z namenom zagotavljati posameznikom in skupinam dostopnost in uporabo:

- lastnega gradiva in z njim povezanih informacij,
- medknjižnične izposoje,
- zunanjih dostopnih informacijskih virov.

7. člen (vrste knjižnic)

Knjižnica je pravna oseba, njena organizacijska enota, ki izvaja knjižnično dejavnost, ali njena organizacijska enota oziroma njen del, ki izvaja knjižnično dejavnost, potrebno za izvajanje javne službe na področju vzgoje in izobraževanja.

Po prevladujočem krogu uporabnic in uporabnikov (v nadaljnjem besedilu: uporabniki) so knjižnice:

- splošne,
- šolske,
- visokošolske,
- specialne,
- nacionalna.

8. člen (pravice uporabnikov)

Uporabniki imajo pravico do brezplačnih osnovnih storitev, kot so:

- izposoja gradiva,
- posredovanje informacij o gradivu in iz gradiva,
- bibliopedagoško delo.

Vlada Republike Slovenije določi z uredbo tudi druge osnovne storitve uporabnikom ter okvirno obratovalni čas knjižnic, ki izvajajo knjižnično javno službo, in način njihovega poslovanja, pri čemer posebej opredeli tiste storitve, ki ne povzročajo knjižnicam dodatnih stroškov, kot brezplačne.

9. člen
(zveze knjižnic)

Knjižnice se lahko povezujejo v zveze, ki so koordinativna telesa in predstavljajo ter zastopajo interese, ki so povezani z njihovim razvojem.

10. člen
(črtan)

11. člen
(standardi in strokovna priporočila)

Razvoj knjižnic usmerjajo standardi in strokovna priporočila, ki se nanašajo na organiziranost in delovanje knjižnične javne službe in ki jih sprejme Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

Standardi iz prejšnjega odstavka se nanašajo na dolgoročneje obdobje, ki ga natančneje določi Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

12. člen
(izločanje knjižničnega gradiva)

Knjižnica izloča knjižnično gradivo v skladu s strokovnimi navodili, ki jih sprejme nacionalna knjižnica.

13. člen
(ugotavljanje lastnosti kulturnega spomenika)

Knjižnica ugotavlja, katero knjižnično gradivo iz 5. člena tega zakona je kulturni spomenik, v skladu s strokovnimi navodili, ki jih sprejme nacionalna knjižnica.

14. člen
(donacije knjižničnega gradiva)

Knjižnica prevzema donacije knjižničnega gradiva, ki je pomembno po merilih knjižnične stroke.

15. člen
(uporabnik in član knjižnice ter osebni podatki o članih)

Uporabnik knjižnice je fizična oseba, ki uporablja osnovne storitve knjižnic.

Član knjižnice je uporabnik, ki se včlani v knjižnico, da bi lahko uporabljal storitve, ki jih knjižnica omogoča le članom, in sicer zaradi zagotavljanja sledljivosti izposojenega knjižničnega gradiva, obnavljanja poškodovanega knjižničnega gradiva, izpolnjevanja pogodbenih obveznosti, vezanih na uporabo določenih vrst knjižničnega gradiva, izpolnjevanja obveznosti, vezanih na avtorske in sorodne pravice in podobno. Knjižnica trajanje članstva opredeli v pravilih o splošnih pogojih poslovanja. Trajanje članstva je lahko največ pet let z možnostjo podaljšanja.

Knjižnice imajo za potrebe izvajanja svoje dejavnosti, zavarovanja knjižničnega gradiva ter nudenja posebnih ugodnosti določenim kategorijam članov pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih članov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega oziroma začasnega bivališča, kategorijo člana, podatke za obveščanje (telefonska številka oziroma naslov elektronske pošte). Z osebno privolitvijo člana lahko zbirajo tudi podatek o izobrazbeni ravni, ki ga uporabljajo za potrebe načrtovanja nabave knjižničnega gradiva ter organizacije storitev za ciljne skupine članov.

Osebni podatki o članih se v zbirki iz prejšnjega odstavka vodijo še največ eno leto od poteka članstva v knjižnici. Potem se izbrišejo oziroma anonimizirajo. Če ima član v tem času še neporavnane obveznosti do knjižnice, se njegovi osebni podatki izbrišejo oziroma anonimizirajo, ko so obveznosti poravnane.

Član knjižnice je lahko tudi pravna oseba, ki uporablja storitve knjižnice preko svojih zaposlenih.

Knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, svojim članom lahko zaračunajo letno članarino.

1. Splošne knjižnice

16. člen (splošne knjižnice)

Splošne knjižnice, ki izvajajo knjižnično dejavnost za prebivalstvo v svojem okolju, zagotavljajo storitve tudi za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami.

- Splošne knjižnice v okviru javne službe iz 2. člena tega zakona tudi:
- sodelujejo v vseživljenjskem izobraževanju,
 - zbirajo, obdelujejo, varujejo in posredujejo domoznansko gradivo,
 - zagotavljajo dostopnost in uporabo gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih,
 - organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture,
 - organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami,
 - organizirajo kulturne prireditve, ki so povezane z njihovo dejavnostjo.

Splošne knjižnice so vključene v nacionalni vzajemni bibliografski sistem.

Splošne knjižnice lahko opravljajo tudi gospodarsko dejavnost, če je ta oziroma njen prihodek namenjen opravljanju knjižnične dejavnosti kot javne službe.

Splošna knjižnica lahko prenese posamezne naloge iz druge alineje na osrednjo območno knjižnico ali v soglasju z njo na drugo knjižnico s tega območja.

17. člen (imenovanje in razrešitev direktorja oziroma direktorice splošne knjižnice)

Direktorja oziroma direktorico splošne knjižnice (v nadaljnjem besedilu: direktor) imenuje svet splošne knjižnice (v nadaljnjem besedilu: svet) na podlagi javnega razpisa.

Mandat direktorja traja pet let.

Za direktorja je lahko imenovan, kdor izpolnjuje pogoje, ki so določeni z aktom o ustanovitvi.

Svet si mora pred imenovanjem ali razrešitvijo direktorja pridobiti soglasje občin ustanoviteljic, ki imajo v lasti več kot polovico soustanoviteljskega deleža in mnenje občin, ki so na splošno knjižnico s pogodbo prenesle opravljanje te dejavnosti, ter mnenje strokovnih delavcev knjižnice.

Strokovni delavci knjižnice o mnenju glasujejo tajno.

Soglasja in mnenja iz četrtega odstavka se nanašajo na kandidata oziroma kandidatko za direktorja, ki ga predlaga svet knjižnice izmed tistih prijavljenih, ki izpolnjujejo pogoje.

Če občine ustanoviteljice ali pogodbenice in strokovni delavci iz četrtega odstavka tega člena ne odgovorijo v roku 60 dni, se šteje, da so bila soglasja podana oziroma mnenja pozitivna.

Po pridobitvi soglasij in mnenj svet imenuje direktorja z večino glasov vseh članov sveta.

Podrobnejše določbe v zvezi z imenovanjem oziroma razrešitvijo direktorja določi ustanovitveni akt splošne knjižnice.

Direktorja razreši svet na način in po postopku, ki je določen za direktorja javnega zavoda.

18. člen (imenovanje vršilca oziroma vršilke dolžnosti direktorja)

Če direktorju predčasno preneha mandat, oziroma če nihče izmed prijavljenih kandidatov za direktorja ni imenovan, svet knjižnice imenuje vršilca oziroma vršilko dolžnosti direktorja izmed strokovnih delavcev knjižnice, oziroma izmed prijavljenih kandidatov, vendar največ za eno leto.

19. člen (pravna oseba)

Splošna knjižnica je samostojna pravna oseba (v nadaljnjem besedilu: samostojna knjižnica), če izvaja knjižnično dejavnost za okvirno 10.000 in več prebivalcev. Knjižnica, ki izvaja to dejavnost za območje z manjšim številom prebivalcev, je enota samostojne knjižnice.

Knjižnica iz prejšnjega odstavka lahko izjemoma izvaja druge kulturne dejavnosti v okviru posebnih organizacijskih enot.

Knjižnica iz prejšnjega odstavka mora zagotoviti ločeno vodenje finančnega poslovanja.

20. člen (dolžnost občin)

Vsaka občina mora zagotoviti knjižnično dejavnost za svoje občane tako, da ustanovi splošno knjižnico sama ali skupaj z drugimi občinami, ali tako, da poveri opravljanje te dejavnosti s pogodbo drugi splošni knjižnici v soglasju z njenim ustanoviteljem.

Če ustanovi več občin skupaj splošno knjižnico, določijo medsebojne pravice in obveznosti v aktu o ustanovitvi.

Če občina ne zagotovi knjižnične dejavnosti za svoje prebivalce, stori to država na njen račun.

21. člen **(posebni pogoji za vpis splošne knjižnice v sodni register)**

Splošne knjižnice se lahko registrirajo za izvajanje knjižnične dejavnosti na podlagi odločbe o izpolnjevanju pogojev iz 36. člena tega zakona, ki jo predloži ustanovitelj.

22. člen **(izpolnjevanje pogojev)**

Splošna knjižnica mora trajno izpolnjevati pogoje iz 36. člena tega zakona.

Ministrstvo, pristojno za kulturo, vsaka tri leta za vsako splošno knjižnico ugotavlja izpolnjenost pogojev oziroma določi rok za njihovo izpolnitev.

Če splošna knjižnica ne izpolnjuje pogojev, se o tem obvesti ustanovitelja in se ji obenem z odločbo naloži, da pripravi najkasneje v treh mesecih načrt, s katerim določi, kako bo v danem roku dosegla izpolnitev pogojev, in ga predloži v soglasje svojemu ustanovitelju oziroma soustanoviteljem ali pogodbenim partnerjem. Če ti najkasneje v roku enega meseca ne odgovorijo, se šteje da je soglasje dano.

23. člen **(merjenje delovanja splošnih knjižnic)**

Minister, pristojen za kulturo, sprejme pravilnik o merilih, po katerih so splošne knjižnice dolžne meriti svoje delovanje.

24. člen **(navodila za domoznansko gradivo)**

Splošne knjižnice upoštevajo za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega gradiva navodila nacionalne knjižnice.

25. člen **(splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih)**

Splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih, zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti. Te knjižnice zagotavljajo pripadnikom teh skupnosti komuniciranje v njihovem jeziku.

Splošne knjižnice iz prejšnjega odstavka pripravijo program dejavnosti v soglasju s predstavniki narodnih skupnosti.

26. člen (splošne knjižnice na obmejnih območjih)

Splošne knjižnice, ki pokrivajo obmejna območja, zagotavljajo dostop do knjižničnega gradiva tudi Slovincem v zamejstvu, tako da jim omogočajo izposajo, v sodelovanju z osrednjimi knjižnicami Slovencev v zamejstvu za njihove potrebe izvajajo nakup gradiv v Sloveniji ter pomagajo pri razvoju knjižnic slovenske manjšine v sosednjih državah.

Splošne knjižnice iz prejšnjega odstavka pripravijo program dejavnosti v sodelovanju z nacionalno knjižnico.

27. člen (osrednja območna knjižnica)

Splošna knjižnica, ki na podlagi pogodbe z ministrstvom, pristojnim za kulturo, v soglasju s svojim ustanoviteljem opravlja za širše območje posebne naloge, je osrednja območna splošna knjižnica.

Njene posebne naloge so:

- zagotavljati povečan in zahtevnejši izbor knjižničnega gradiva in informacij,
- nuditi strokovno pomoč vsem knjižnicam s svojega območja,
- koordinirati zbiranje, obdelavo in hranjenje domoznanskega gradiva za svoje območje,
- usmerjati izločeno knjižnično gradivo s svojega območja.

2. Šolske in visokošolske knjižnice

28. člen (šolske knjižnice)

Šolske knjižnice podpirajo izobraževalni proces, tako da izvajajo knjižnično dejavnost predvsem za učence, vajence, dijake in študente višjih strokovnih šol ter za strokovne delavce teh šol.

29. člen (visokošolske in univerzitetne knjižnice)

Visokošolske knjižnice podpirajo študijski in raziskovalni proces, tako da izvajajo knjižnično dejavnost predvsem za študente, visokošolske učitelje in visokošolske sodelavce.

Univerzitetne knjižnice so glavne visokošolske knjižnice univerz.

Univerzitetne knjižnice opravljajo v okviru javne službe iz 2. člena tega zakona in nalog visokošolskih knjižnic še naslednje naloge:

- koordinirajo knjižnično dejavnost na univerzah,
- koordinirajo nabavo in ponudbo knjižničnega gradiva v okviru univerz,
- organizirajo in usklajujejo delovanje sistema medknjižnične izposoje,
- koordinirajo deponiranje in izločanje gradiva na univerzah,

- koordinirajo izdelavo bibliografije visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev svoje univerze,
- pridobivajo in obdelujejo obvezne izvode gradiv, ki nastajajo in se objavljajo v okviru univerze, vključno z diplomskimi, magistrskimi in doktorskimi nalogami,
- usklajujejo pripravo in izvedbo programov izobraževanja uporabnikov na univerzah,
- nudijo strokovno pomoč delavcem v knjižnični dejavnosti v okviru univerz,
- lahko opravljajo domoznansko dejavnost,
- lahko opravljajo druge naloge, katerih izvajanje nanje prenese nacionalna knjižnica.

30. člen

(povezovanje visokošolskih knjižnic v nacionalni vzajemni bibliografski sistem)

Visokošolske knjižnice članic univerz se povezujejo v nacionalni vzajemni bibliografski sistem koordinirano preko univerz.

3. Specialne knjižnice

31. člen

(specialne knjižnice)

Specialne knjižnice izvajajo knjižnično dejavnost na posameznih znanstvenih ali strokovnih področjih.

Specialne knjižnice v okviru javne službe iz 2. člena tega zakona tudi:

- zagotavljajo specializirane informacije na posameznih znanstvenih, strokovnih in problemsko orientiranih področjih ali v organizacijah, katerih del so,
- predvsem vsebinsko obdelujejo knjižnična gradiva in interne dokumente organizacij, katerih del so,
- gradijo specializirane knjižnične in podatkovne zbirke,
- vrednotijo in posredujejo specializirane informacije,
- usposablajo uporabnike za iskanje specializiranih informacij.

Specialne knjižnice so tudi tiste, ki izvajajo knjižnično dejavnost v posebnih prilagojenih tehnikah za slepe in slabovidne.

Kot specialne knjižnice se obravnavajo tudi specializirani informacijski centri.

32. člen

(osrednji specializirani informacijski centri)

Pristojni minister določi osrednje specializirane informacijske centre, ki na posameznem znanstvenem, strokovnem ali problemsko orientiranem področju koordinirajo vsebinsko obdelavo dokumentov in usklajeno gradnjo specializiranih podatkovnih zbirk.

4. Nacionalna knjižnica

33. člen

(nacionalna knjižnica)

Nacionalna knjižnica je osrednja državna knjižnica. Nacionalna knjižnica je javni zavod.

Nacionalna knjižnica izvaja v okviru knjižnične javne službe poleg dejavnosti iz 2. člena tega zakona še naslednje naloge:

- zbira, obdeluje, hrani in posreduje temeljno nacionalno zbirko vsega knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku, o Sloveniji in Slovencih, slovenskih avtorjev, slovenskih založb, pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti in drugih manjšinskih skupnosti v Sloveniji (Slovenika) ter temeljne tuje literature;
- skrbi za dostopnost gradiva iz prejšnje alineje v tujini in še posebej Slovencem, ki živijo zunaj Republike Slovenije;
- kot nacionalni bibliografski center zagotavlja uporabnikom doma in v tujini dostopnost do informacij o knjižničnem gradivu, tako da vključuje podatke o založniški produkciji Slovenike v bibliografske zbirke ter izdeluje in objavlja tekočo in retrospektivno slovensko nacionalno bibliografijo;
- opravlja naloge državnega referalnega centra,
- opremlja publikacije z osnovnim kataložnim opisom (CIP),
- v sodelovanju z mednarodnimi institucijami dodeljuje oznake mednarodne bibliografske kontrole (ISSN, ISBN, ISMN) in druge identifikacijske oznake tiskanih in elektronskih publikacij,
- vodi in izvaja program varovanja knjižničnega gradiva, ki je kulturna dediščina, ter organizira in izvaja zaščito in restavriranje knjižničnega gradiva;
- izvaja raziskovalno, razvojno in svetovalno delo na svojem delovnem področju,
- zbira, obdeluje in posreduje statistične in druge podatke o delovanju knjižnic,
- organizira in izvaja strokovno izpopolnjevanje in usposabljanje knjižničnih delavcev,
- organizira in usklajuje delovanje sistema medknjižnične izposoje,
- vodi razvid knjižnic,
- opravlja naloge centra za razvoj knjižnic,
- organizira in usmerja izločanje gradiva in deponiranje nacionalno pomembnega knjižničnega gradiva,
- izdaja predhodno mnenje za izvoz nacionalno pomembnega knjižničnega gradiva,
- izdaja predhodno mnenje o izpolnjevanju pogojev iz pravilnika iz 36. člena tega zakona,
- pripravlja strokovne podlage za sprejem splošnih predpisov in strokovnih priporočil s področja knjižničarstva,
- koordinira pripravo triletnih načrtov za razvoj splošnih knjižnic iz 37. člena tega zakona,
- sprejema navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega gradiva,
- sprejema navodila za izločanje knjižničnega gradiva,
- sistematično zbira informacije o ponudbi publikacij slovenske produkcije in o tem obvešča knjižnice,
- opravlja naloge za nacionalni vzajemni bibliografski sistem,
- opravlja druge naloge, opredeljene v ustanovitvenem aktu,
- določa merila iz 14. člena tega zakona.

34. člen **(prenehal veljati)**

35. člen **(ustanovitelj nacionalne knjižnice)**

Nacionalno knjižnico ustanovi država, ustanoviteljske pravice pa uresničuje Vlada Republike Slovenije.

III. KNJIŽNIČNA JAVNA SLUŽBA

1. Pogoji za izvajanje knjižnične javne službe

36. člen (pogoji)

- Knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, morajo imeti:
- ustrezen obseg in izbor strokovno urejenega knjižničnega gradiva,
 - ustrezno število ustrezno usposobljenih strokovnih delavcev,
 - ustrezen prostor in opremo,
 - ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti.

Minister, pristojen za kulturo, sprejme pravilnik, s katerim podrobneje določi pogoje iz prejšnjega odstavka za posamezne vrste knjižnic.

Izpolnjevanje pogojev iz prvega odstavka tega člena ugotavlja nacionalna knjižnica na podlagi javnega pooblastila z odločbo, razen za splošne knjižnice, za katere izpolnjevanje pogojev ugotavlja ministrstvo, pristojno za kulturo, v skladu z 22. členom tega zakona. O pritožbi zoper odločbo nacionalne knjižnice odloča ministrstvo, ki je na podlagi 58. člena tega zakona pristojno za nadzor.

Če knjižnica, ki izvaja knjižnično javno službo, v celoti izpolnjuje pogoj iz četrte alineje prvega odstavka tega člena, ne dosega pa minimalnih številčnih vrednosti pogojev iz prve, druge in tretje alineje prvega odstavka tega člena, se v odločbi določi pogoj, da mora knjižnica pogoje iz prvega odstavka tega člena v celoti izpolniti v treh letih.

Knjižnica, ki izvaja knjižnično javno službo, lahko začne izvajati knjižnično dejavnost po pravnomočnosti odločbe o izpolnjevanju pogojev iz prvega odstavka tega člena ali pravnomočnosti odločbe iz prejšnjega odstavka, razen splošne knjižnice, ki lahko začne izvajati knjižnično dejavnost po vpisu v sodni register.

Minister, pristojen za kulturo, predpiše minimalne številčne vrednosti pogojev iz prve, druge in tretje alineje prvega odstavka tega člena.

37. člen (preverjanje ustreznosti pogojev in način pridobivanja podatkov)

Ustreznost pogojev iz drugega odstavka prejšnjega člena preverja nacionalna knjižnica praviloma vsaka tri leta na podlagi statističnih in drugih podatkov ter ministru, pristojnemu za kulturo, predlaga njihovo dopolnitev oziroma spremembo.

Nacionalna knjižnica določi obseg in vrsto podatkov iz prejšnjega odstavka na podlagi mednarodnih strokovnih priporočil in veljavnih predpisov.

Knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, so dolžne posredovati podatke o svojem delovanju nacionalni knjižnici, ki določi obdobje zbiranja in rok za oddajo podatkov.

Podatki o delovanju knjižnic so javni.

38. člen (preverjanje izpolnjevanja pogojev ter vpis in izbris iz razvida)

Knjižnica, ki izvaja knjižnično javno službo, se vpiše v razvid knjižnic, ki ga na podlagi javnega pooblastila upravlja nacionalna knjižnica.

Vpis v razvid knjižnic izvede nacionalna knjižnica na podlagi pravnomočne odločbe o izpolnjevanju pogojev iz prvega odstavka 36. člena tega zakona ali pravnomočne odločbe iz četrtega odstavka 36. člena tega zakona.

V razvidu knjižnic se obdelujejo naslednji podatki:

- ime in sedež knjižnice,
- vrsta in status knjižnice,
- ustanovitelj oziroma ustanovitelji,
- ime pravne osebe, če je knjižnica organizacijska enota,
- ime in priimek odgovorne osebe knjižnice,
- zaporedna številka vpisa knjižnice v razvid,
- številka in datum akta o ustanovitvi,
- številka odločbe in datum vpisa v razvid,
- številka odločbe in datum izbrisa iz razvida in
- razlogi za izbris iz razvida.

Knjižnica, ki izvaja knjižnično javno službo, mora pogoje iz prvega odstavka 36. člena tega zakona trajno izpolnjevati.

Če knjižnica, ki izvaja knjižnično javno službo, ob preverjanju pogojev iz prvega odstavka 36. člena tega zakona ne izpolnjuje več, se ji o tem izda odločba, v kateri se določi tudi rok treh let za izpolnitev pogojev.

Če knjižnica iz četrtega odstavka 36. člena tega zakona ali knjižnica iz prejšnjega odstavka v roku treh let ne izpolnjuje pogojev iz prvega odstavka 36. člena tega zakona v celoti, se ji o tem izda odločba.

Knjižnica, ki izvaja knjižnično javno službo, se izbriše iz razvida knjižnic na podlagi pravnomočne odločbe iz prejšnjega odstavka.

39. člen (knjižnični delavci)

Knjižnice zaposlujejo za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe strokovne knjižničarske delavce in druge strokovne delavce ter administrativno-tehnične delavce.

Strokovni knjižničarski delavci so: knjižničar, višji knjižničar, bibliotekar pomočnik in bibliotekar. Opravljajo strokovna dela, ki so temeljna za izvajanje knjižnične javne službe. Imeti morajo raven izobrazbe, predpisano v 39.a členu tega zakona ter opravljen bibliotekarski izpit iz 39.b člena tega zakona. Pristojni minister iz 58. člena tega zakona lahko predpiše podrobnejše vrste izobrazbe.

Drugi strokovni delavci opravljajo druga strokovna dela, ki so potrebna za izvajanje knjižnične javne službe. Raven in vrsto izobrazbe delavcev ter druge pogoje določijo knjižnice v aktu o sistemizaciji.

Administrativno-tehnični delavci opravljajo manipulativna, administrativna, tehnična in druga podporna dela. Raven in vrsto izobrazbe delavcev ter druge pogoje določijo knjižnice v aktu o sistemizaciji.

39.a člen

(izobrazba strokovnih knjižničarskih delavcev)

Dela knjižničarja lahko opravlja, kdor ima srednjo splošno oziroma srednjo strokovno izobrazbo in opravi program strokovnega izpopolnjevanja za knjižničarje, ki ga določi nacionalna knjižnica.

Dela višjega knjižničarja lahko opravlja, kdor ima izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih za pridobitev višješolske izobrazbe, oziroma raven izobrazbe, pridobljeno po študijskih programih, ki po zakonu ustreza višješolski izobrazbi, in opravi program strokovnega izpopolnjevanja za višje knjižničarje, ki ga določi nacionalna knjižnica.

Dela bibliotekarja pomočnika lahko opravlja, kdor ima najmanj visokošolsko izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih prve stopnje, oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi prve stopnje, s področja bibliotekarstva. Dela bibliotekarja pomočnika lahko opravlja tudi, kdor ima najmanj visokošolsko izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih prve stopnje, oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi prve stopnje:

- z drugih področij in je opravil študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva v obsegu najmanj 20 kreditnih točk po evropskem kreditnem prenosnem in zbirnem sistemu (v nadaljnjem besedilu: ECTS) iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva,
- z drugih področij in mu je bilo v formalnem postopku pri akreditiranem visokošolskem zavodu, ki izvaja javnoveljavni študijski program s področja bibliotekarstva, na podlagi opravljenih izobraževalnih vsebin in dokumentiranih dosežkov na področju knjižnične dejavnosti priznanih najmanj 20 kreditnih točk po ECTS iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva.

Dela bibliotekarja lahko opravlja, kdor ima najmanj visokošolsko izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih druge stopnje, oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje, s področja bibliotekarstva. Dela bibliotekarja lahko opravlja tudi, kdor ima najmanj visokošolsko izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih druge stopnje, oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje:

- z drugih področij in je opravil študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva v obsegu najmanj 20 kreditnih točk po ECTS iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva,
- z drugih področij in mu je bilo v formalnem postopku pri akreditiranem visokošolskem zavodu, ki izvaja javnoveljavni študijski program s področja bibliotekarstva, na podlagi opravljenih izobraževalnih vsebin in dokumentiranih dosežkov na področju knjižnične dejavnosti priznanih najmanj 20 kreditnih točk po ECTS iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva.

Ne glede na določbo drugega, tretjega in četrtega odstavka tega člena programa izpopolnjevanja ni treba opravljati tistemu, ki je pridobil višjo izobrazbo z višješolskim študijskim programom knjižničarstva.

Oseba iz prve alineje tretjega odstavka in prve alineje četrtega odstavka tega člena se lahko zaposli kot bibliotekar pomočnik oziroma bibliotekar tudi brez opravljenega študijskega programa za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva, vendar ga mora opraviti najkasneje v roku 18 mesecev od sklenitve delovnega razmerja ali po premestitvi na delovno mesto, na katerem je bibliotekarski izpit določen kot pogoj za zasedbo delovnega mesta. Če

javni uslužbenec ne opravi študijskega programa za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva, mu preneha delovno razmerje naslednji dan po preteku roka.

Državljeni držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije ali držav, s katero je sklenjen ustrezen mednarodni sporazum (v nadaljnjem besedilu: države pogodbenice), lahko v Republiki Sloveniji opravljajo delo strokovnih knjižničarskih delavcev v skladu s tem zakonom pod enakimi pogoji kot slovenski državljani, razen, če s tem zakonom ni določeno drugače. Državljeni držav pogodbenic, ki želijo opravljati delo strokovnih knjižničarskih delavcev v skladu s tem zakonom, morajo pri ministrstvu, pristojnem za kulturo, pridobiti odločbo o priznanju poklicne kvalifikacije. Vloga za priznanje poklicne kvalifikacije se vloži v skladu z zakonom, ki ureja priznavanje poklicnih kvalifikacij. Zoper odločbo o priznanju poklicne kvalifikacije, ki jo izda ministrstvo, pristojno za kulturo, ni pritožbe, možen pa je upravni spor. Na razpisih za prosta delovna mesta na področju knjižnične dejavnosti lahko državljani držav pogodbenic enakovredno kandidirajo in se zaposlujejo kot kandidati, ki izpolnjujejo z zakonom in drugimi predpisi določene pogoje.

39.b člen (bibliotekarski izpit in strokovni nazivi)

Oseba, ki se zaposli kot strokovni knjižničarski delavec, mora imeti opravljen bibliotekarski izpit.

Ne glede na prejšnji odstavek se oseba lahko zaposli kot strokovni knjižničarski delavec tudi brez opravljenega bibliotekarskega izpita, vendar ga mora opraviti najkasneje v roku enega leta od sklenitve delovnega razmerja ali po premestitvi na delovno mesto, na katerem je bibliotekarski izpit določen kot pogoj za zasedbo delovnega mesta. Če javni uslužbenec ne opravi bibliotekarskega izpita, mu preneha delovno razmerje naslednji dan po preteku roka. Navedeni rok se lahko iz upravičenih razlogov podaljša največ enkrat za obdobje šestih mesecev.

Strokovni knjižničarski delavci opravljajo bibliotekarski izpit v skladu s pravilnikom, ki ga izda minister, pristojen za kulturo. S pravilnikom se določijo pogoji, obseg, vsebina, organizacija in postopek ter strokovno usposabljanje za opravljanje bibliotekarskega izpita. Določbe pravilnika morajo upoštevati bibliotekarska znanja, verificirana v že opravljenih strokovnih izpitih na drugih področjih.

Nacionalna knjižnica na podlagi javnega pooblastila organizira in izvaja bibliotekarske izpite ter upravlja evidenco bibliotekarskih izpitov. Nacionalna knjižnica v zvezi z opravljanjem izpitov zbira in obdeluje naslednje osebne podatke: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega oziroma začasnega bivališča, podatke o izobrazbi, podatke o zaposlitvi, podatke za obveščanje (telefonska številka oziroma naslov elektronske pošte), uspeh na bibliotekarskem izpitu.

Strokovni knjižničarski delavci pridobivajo strokovne nazive bibliotekarske stroke v skladu s pravilnikom, ki ga izda minister, pristojen za kulturo. Vlogo za imenovanje, ki jo poda strokovni knjižničarski delavec, obravnava komisija za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti. O imenovanju na podlagi obrazloženega mnenja komisije o izpolnjevanju pogojev za pridobitev naziva na podlagi javnega pooblastila nacionalni knjižnici odloča njen predstojnik. V zvezi z imenovanjem v strokovne nazive nacionalna knjižnica zbira in obdeluje naslednje osebne podatke: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, podatke o izobrazbi, podatke o zaposlitvi, podatke o pridobljenem nazivu, podatke za obveščanje (telefonska številka oziroma naslov elektronske pošte). Nacionalna knjižnica upravlja evidenco navedenih podatkov.

III.a KNJIŽNIČNA DEJAVNOST, POTREBNA ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

39.c člen (pogoji)

Šolska knjižnica mora za izvajanje knjižnične dejavnosti, potrebne za izvajanje javne službe na področju vzgoje in izobraževanja, imeti:

- ustrezen obseg in izbor strokovno urejenega knjižničnega gradiva,
- ustrezno usposobljene strokovne delavce,
- ustrezen prostor,
- ustrezno opremo,
- ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti,
- usposobljenost za vključitev v nacionalni vzajemni bibliografski sistem.

Pogoj iz druge alineje prejšnjega odstavka urejajo predpisi s področja vzgoje in izobraževanja.

Minister, pristojen za izobraževanje, predpiše v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo, na podlagi strokovnih podlag, ki jih pripravi nacionalna knjižnica, in ob predhodnem mnenju Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, podrobnejše pogoje iz prvega odstavka tega člena. Ti pogoji so lahko različni tudi za skupine knjižnic znotraj šolskih knjižnic.

39.č člen (vključitev šolskih knjižnic v nacionalni bibliografski sistem)

Ne glede na 41. člen tega zakona so šolske knjižnice z namenom vodenja in izposoje njihovega knjižničnega gradiva za potrebe vzgojno-izobraževalnega procesa vključene v nacionalni bibliografski sistem.

39.d člen (statistični podatki)

Obseg in vrsto statističnih podatkov o delovanju šolskih knjižnic, ki jih zbira, obdeluje in posreduje nacionalna knjižnica, določi nacionalna knjižnica na podlagi mednarodnih strokovnih priporočil in veljavnih predpisov. Nacionalna knjižnica podrobneje določi obdobje, način in roke za oddajo podatkov, ki so jih dolžne posredovati šole.

39.e člen (razvojni dokumenti šolskih knjižnic)

Minister, pristojen za izobraževanje, sprejme strategijo razvoja šolskih knjižnic v sodelovanju z nacionalno knjižnico in pristojnim razvojnim in svetovalnim javnim zavodom ter po pridobitvi predhodnega mnenja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost iz 48. člena tega zakona ter po izteku obdobja, za katerega je bila strategija sprejeta, poročilo o njeni uresničitvi.

Na podlagi strategije iz prejšnjega odstavka sprejmejo šole po pridobitvi strokovnega predloga nacionalne knjižnice triletno razvojne načrte svojih knjižnic in po preteku tega obdobja poročila o njihovem uresničevanju. Če ima šola program razvoja šole, je načrt njegov sestavni del.

III.b NACIONALNI VZAJEMNI BIBLIOGRAFSKI SISTEM

40. člen (skupne strokovne osnove)

Skupne strokovne osnove za delovanje nacionalnega vzajemnega bibliografskega sistema so:

- standardizirana in vzajemna obdelava knjižničnega gradiva in enotno vodenje katalogov,
- ustrezna usposobljenost strokovnih delavcev za vzajemno katalogizacijo,
- računalniška in komunikacijska povezanost knjižnic.

41. člen (vključitev v nacionalni vzajemni bibliografski sistem)

V nacionalni vzajemni bibliografski sistem se lahko vključijo vse knjižnice, ki se obvežejo, da bodo upoštevale skupne strokovne osnove za delovanje v tem sistemu in s knjižničnim informacijskim servisom sklenejo pogodbo o načinu sodelovanja v sistemu in uporabi njegovih servisov. Financiranje se ureja v skladu z 52. členom tega zakona.

V nacionalni vzajemni bibliografski sistem se lahko vključijo tudi knjižnice znotraj skupnega slovenskega kulturnega prostora s sedežem zunaj Slovenije.

Da je knjižnica vključena v nacionalni vzajemni bibliografski sistem, se šteje, ko je njen lokalni katalog uporabnikom dostopen preko tega sistema.

42. člen (črtan)

43. člen (črtan)

44. člen (knjižnični informacijski servis)

Naloge knjižničnega informacijskega servisa v nacionalnem bibliografskem sistemu so:

- koordinacija razvoja in delovanja vzajemnega bibliografskega sistema in njegovih servisov, s svojega delovnega področja,
- koordinacija razvoja in uporabe standardov računalniške podpore za potrebe vzajemnega bibliografskega sistema in njegovih servisov,
- razvoj in vzdrževanje programske opreme za potrebe vzajemnega bibliografskega sistema in njegovih servisov,
- ugotavljanje usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za sodelovanje v vzajemni katalogizaciji v sodelovanju z nacionalno knjižnico,
- načrtovanje in vzdrževanje skupnih računalniških in komunikacijskih zmogljivosti za delovanje sistema,
- organizacija ponudbe podatkovnih zbirk na elektronskih nosilcih z neposrednim dostopom v dogovoru z njihovimi proizvajalci,
- organizacija strokovnega izobraževanja in svetovanja na področju dejavnosti, ki jih opravlja za nacionalni vzajemni bibliografski sistem,
- raziskovalno, razvojno in svetovalno delo na svojem delovnem področju,

- priprava strokovnih podlag s svojega delovnega področja za delo Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.

45. člen **(izvajanje nalog knjižničnega informacijskega servisa)**

Naloge knjižničnega informacijskega servisa izvaja javni zavod, lahko pa tudi druga pravna oseba na podlagi koncesije, ki jo podeli pristojno ministrstvo iz 58. člena tega zakona.

46. člen **(organ upravljanja knjižničnega informacijskega servisa)**

Knjižnični informacijski servis, ki je javni zavod, ima organ upravljanja, ki je sestavljen iz devetih članov, ki jih imenuje in razrešuje Vlada Republike Slovenije. Od tega imenuje:

- dva na predlog za knjižnice pristojnih ministrstev,
- enega na predlog univerz,
- enega na predlog nacionalne knjižnice,
- enega na predlog splošnih knjižnic,
- enega na predlog šolskih knjižnic,
- enega na predlog specialnih knjižnic,
- enega na predlog ministrstva, pristojnega za informacijsko družbo,
- enega na predlog zaposlenih.

Mandat članov organa upravljanja knjižničnega informacijskega servisa traja štiri leta.

Če javni zavod opravlja tudi druge dejavnosti kot javno službo, se število članov poveča skladno z obsegom teh dejavnosti in vrsto uporabnikov.

Podrobnejše določbe o nalogah, sestavi in delovanju organa upravljanja določi ustanovitveni akt javnega zavoda, ki izvaja naloge knjižničnega informacijskega servisa.

47. člen **(naloge nacionalne knjižnice v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu)**

- Naloge nacionalne knjižnice v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu so:
- koordinacija priprave strokovnih osnov za nacionalni vzajemni bibliografski sistem s svojega delovnega področja,
 - razvoj strokovnih osnov vzajemnega kataloga v sodelovanju s knjižničnim informacijskim servisom,
 - organizacija strokovnega izobraževanja in svetovanja na področju dejavnosti, ki jih opravlja za nacionalni vzajemni bibliografski sistem,
 - ugotavljanje usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za sodelovanje v vzajemni katalogizaciji v sodelovanju s knjižničnim informacijskim servisom,
 - skrb za kontrolo kvalitete in za redakcijo bibliografskih zapisov v vzajemnem katalogu,
 - priprava strokovnih podlag s svojega delovnega področja za delo nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.

48. člen
(Nacionalni svet za knjižnično dejavnost)

Za odločanje o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti ustanovi Vlada Republike Slovenije Nacionalni svet za knjižnično dejavnost kot strokovno-posvetovalno telo.

Predsednik in člani sveta so priznani strokovnjaki s področja knjižnične dejavnosti, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije za dobo petih let in so lahko ponovno imenovani.

Za posamezna področja svojega delovanja lahko svet oblikuje komisije, ekspertne skupine in druga delovna telesa.

Organizacija in način delovanja sveta se uredita v poslovniku, ki ga sprejme svet z večino glasov.

Administrativna in tehnična dela za svet opravlja ministrstvo, pristojno za kulturo.

49. člen
(sestava Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost)

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost je sestavljen iz članov, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije, in to:

- tri na predlog za knjižnice pristojnih ministrstev;
- enega na predlog nacionalne knjižnice,
- po enega na predlog vsake od univerz,
- enega na predlog knjižničnega informacijskega servisa,
- enega na predlog strokovnih združenj dokumentalistov in informatikov,
- enega na predlog visokošolskih organizacij za bibliotekarstvo,
- enega na predlog Kulturniške zbornice Slovenije,
- enega na predlog splošnih knjižnic.

Podrobnejše določbe o nalogah, sestavi in delovanju sveta določi vlada s sklepom o ustanovitvi Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.

50. člen
(naloge Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost)

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost opravlja zlasti naslednje naloge:

- sprejema področna strokovna priporočila,
- daje predhodno mnenje k vsem predpisom, ki se nanašajo na knjižnično dejavnost,
- obravnava strokovne osnove knjižnične dejavnosti,
- obravnava strokovne osnove za delovanje nacionalnega vzajemnega bibliografskega sistema, spremlja delovanje tega sistema in usklajuje njegov razvoj;
- daje mnenje k predlogu razvojnih načrtov in letnega programa dela ter finančnega načrta nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa,
- obravnava letna poročila o delovanju nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa ter s svojim mnenjem seznanja Vlado Republike Slovenije ter pristojna ministrstva,
- daje pobude in predloge s področja svojega dela.

51. člen (viri financiranja)

Knjižnice, ki so samostojni javni zavodi, in knjižnični informacijski servis, pridobivajo sredstva za delo iz javnih sredstev, plačil uporabnikov za storitve javne službe, s prodajo blaga in storitev na trgu in iz drugih virov pod pogoji, določenimi v aktih o ustanovitvi.

Sredstva za izvajanje dejavnosti javne službe knjižnic in knjižničnega informacijskega servisa pokrivajo stroške za plače, za materialne stroške za delo, za nakup knjižničnega gradiva, ter za nakup in vzdrževanje prostorov ter opreme.

52. člen (financiranje javne službe iz javnih sredstev)

Sredstva za izvajanje javne službe knjižnice, ki je javni zavod, zagotavlja ustanovitelj oziroma soustanovitelji in drugi pogodbeni partnerji na podlagi pogodbe ter na osnovi programa dela in finančnega načrta, pripravljenih skladno s pogoji iz 36. člena tega zakona, h katerima so podali soglasje ustanovitelj oziroma soustanovitelji. Če ustanovitelj oziroma soustanovitelj ne odgovori v roku 60 dni od dneva prejema zaprosila, se šteje, da je soglasje dano.

Knjižnice, ki so del javno financiranih organizacij, pridobivajo sredstva na osnovi pravilnika iz 36. člena tega zakona na način, ki velja za te organizacije.

Nacionalna knjižnica in knjižnični informacijski servis pridobita javna sredstva od ustanovitelja s pogodbo na osnovi njunih programov dela in finančnih načrtov, h katerim da soglasje ministrstvo, ki je na podlagi 58. člena tega zakona pristojno za njun nadzor. V programu se določijo vrste in obseg storitev, ki se financirajo v okviru javne službe.

Knjižnica ali knjižnični informacijski servis, ki ni javni zavod, pridobi javna sredstva za izvajanje javne službe od države ali občine na podlagi koncesijske pogodbe.

Posamezni projekti se financirajo na podlagi javnih razpisov.

52.a člen (financiranje knjižnične dejavnosti, potrebne za izvajanje javne službe na področju vzgoje in izobraževanja)

Knjižnična dejavnost, potrebna za izvajanje javne službe na področju vzgoje in izobraževanja, se financira v skladu s predpisi s področja vzgoje in izobraževanja in pogoji, določenimi v 39.c členu tega zakona.

53. člen (deleži občin pri sofinanciranju splošnih knjižnic)

Če več občin soustanovi splošno knjižnico ali posamezna občina sklene pogodbo o zagotavljanju knjižnične dejavnosti na svojem območju s splošno knjižnico v drugi občini, se finančna obveznost za skupne stroške razdeli na te občine premosorazmerno s številom njihovih prebivalcev, medtem ko stroške knjižnične dejavnosti, ki nastanejo neposredno na območju občine, krije vsaka občina sama.

Občine zagotavljajo sredstva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v dvanajstih v skladu s pravilnikom iz 36. člena tega zakona in glede na število prebivalcev občine.

Občine zagotavljajo sredstva za materialne stroške in nakup gradiva v skladu s sprejetim finančnim načrtom knjižnice.

Skupni stroški iz prvega odstavka tega člena obsegajo predvsem materialne stroške in stroške dela, povezane z izborom, nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva, z uporabo referenčne zbirke in bibliobusa ter z delovanjem skupnih služb.

V dvomu, ali določeni stroški sodijo med skupne stroške, odloči minister, pristojen za kulturo.

54. člen **(neizpolnjevanje obveznosti občine)**

Če minister, pristojen za kulturo, ugotovi, da občina ne izpolnjuje svojih obveznosti iz 52. in 53. člena tega zakona, mora najkasneje v roku enega meseca opozoriti pristojni občinski organ, da mora občina začeti izpolnjevati svoje obveznosti. Če občina v danem roku ne izpolni svojih obveznosti, sproži minister, pristojen za kulturo, postopke v skladu s predpisi, ki urejajo lokalno samoupravo.

55. člen **(sredstva države pri sofinanciranju knjižnic)**

Za podporo usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti prispeva država po postopku, ki je določen s področnim zakonom, proračunska sredstva za:

- nabavo tujega knjižničnega gradiva v nacionalni, visokošolskih in specialnih knjižnicah na podlagi kriterijev, ki jih določi za posamezno področje pristojni minister,
- posebne naloge osrednjih območnih knjižnic iz 27. člena tega zakona na temelju pogodbe med ministrstvom, pristojnim za kulturo, in temi knjižnicami,
- programe iz 25. in 26. člena tega zakona na temelju pogodb med ministrstvom, pristojnim za kulturo, in temi knjižnicami,
- knjižnično nadomestilo in
- delno za letni nakup knjižničnega gradiva in računalniške opreme splošnih knjižnic.

Obseg sredstev knjižničnega nadomestila se določi z letnim državnim proračunom.

Sredstva iz zadnje alineje prvega odstavka tega člena se izplačajo pod pogojem, da se redno zagotavljajo tudi ostala sredstva v skladu s prvim odstavkom 52. člena tega zakona. Obseg sredstev za letni nakup knjižničnega gradiva in računalniške opreme iz zadnje alineje prvega odstavka tega člena se določi z državnim proračunom.

56. člen **(knjižnično nadomestilo)**

Knjižnično nadomestilo je oblika podpore avtorjem knjižničnega gradiva, ki je predmet javnega posojanja v splošnih knjižnicah.

Namen izvajanja knjižničnega nadomestila je spodbujati ustvarjalnost posameznikov na področjih kulture, na katerih se ustvarja knjižnično gradivo in ki so v javnem interesu.

Knjižnično nadomestilo se izvaja v dveh oblikah:

1. denarni prispevki živečim avtorjem knjižničnega gradiva za izposajo njihovih del,
2. delovne štipendije za ustvarjalnost.

Do knjižničnega nadomestila so upravičeni živeči avtorji kot fizične osebe, ki imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji ali ustvarjajo v slovenščini, in sicer:

1. za knjižno gradivo:
 - pisec besedila monografske publikacije,
 - prevajalec besedila monografske publikacije,
 - likovni ustvarjalec ali fotograf, če je pretežni (so)avtor monografske publikacije;
2. za neknjižno gradivo:
 - avtor glasbe,
 - avtor besedila,
 - režiser filma,
 - avtor scenarija,
 - direktor fotografije.

Sredstva za knjižnično nadomestilo se določi na posebni proračunski postavki najmanj v višini 28 % od sredstev, ki jih ministrstvo, pristojno za kulturo, namenja splošnim knjižnicam za podporo usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti.

Sredstva za knjižnično nadomestilo se v enakem razmerju dodeljujejo knjižničnemu nadomestilu iz 1. in 2. točke tretjega odstavka tega člena. Pri dodeljevanju knjižničnega nadomestila iz 1. točke tretjega odstavka tega člena se kot kriterij izbire upošteva zgornji in spodnji prag števila izposoj. Pri dodeljevanju knjižničnega nadomestila iz 2. točke tretjega odstavka tega člena se kot kriterij izbire upošteva kvalitetna izvirnost.

O knjižničnem nadomestilu se odloča v upravnem postopku. O pritožbi zoper odločbo o knjižničnem nadomestilu odloča ministrstvo, pristojno za kulturo.

Minister, pristojen za kulturo, podrobneje določi postopek in pogoje za pridobitev knjižničnega nadomestila iz tega člena.

57. člen (odplačna uporaba)

Knjižnice, ki ne izvajajo javno financirane knjižnične dejavnosti, lahko uporabljajo storitve in proizvode knjižničnega informacijskega servisa proti plačilu.

V. NADZOR

58. člen (nadzor nad izvajanjem javno financirane knjižnične dejavnosti)

Za strokovni nadzor nad zagotavljanjem in delovanjem javno financirane knjižnične dejavnosti iz 1.a člena tega zakona sta pristojni:

- ministrstvo, pristojno za kulturo, za: nacionalno knjižnico, splošne knjižnice in specialne knjižnice s področja kulture ter za knjižnično gradivo kot kulturni spomenik;

- ministrstvo, pristojno za šolstvo in znanost, za: šolske in visokošolske oziroma univerzitetne knjižnice ter specialne knjižnice na drugih področjih in knjižnični informacijski servis.

Vsebino strokovnega nadzora iz prejšnjega odstavka podrobneje določajo pravilniki iz 36. in 39.c člena tega zakona.

59. člen (inšpekcijski nadzor)

Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov in drugih aktov izvajajo inšpektorji ministrstva, pristojnega za kulturo, razen nadzora nad šolskimi knjižnicami, ki ga izvajajo inšpektorji ministrstva, pristojnega za šolstvo in znanost.

60. člen (imenovanje inšpektorjev)

Za inšpektorja ministrstva, pristojnega za kulturo, je lahko imenovana oseba, ki ima:

- univerzitetno izobrazbo,
- poznavanje področij knjižnične dejavnosti in informacijskih dejavnosti,
- strokovni izpit za inšpektorja.

VI. IZVAJANJE INŠPEKCIJSKEGA NADZORA

61. člen (vrste nadzora)

Nadzor se opravlja kot redni, izredni in ponovni nadzor.

Redni nadzor mora biti opravljen najmanj vsako tretje leto.

Izredni nadzor se lahko opravlja tudi na predlog ustanovitelja knjižnice, knjižnice ali države kot sofinancerja. Uporabnik knjižnice lahko da pobudo za uvedbo nadzora.

Ponovni nadzor se izvede po preteku roka, določenega za odpravo kršitev ter izvršitev naloženih ukrepov in nalog.

Inšpektor je dolžan predlagatelja oziroma pobudnika obvestiti o dejanjih, ki jih je opravil v zvezi s predlogom oziroma pobudo in o izvršenih ukrepih.

Določba drugega odstavka tega člena se za šolske knjižnice ne uporablja.

62. člen (pooblastila inšpektorja)

Inšpektor ima poleg pooblastil po splošnih predpisih, ki urejajo inšpekcijsko nadzorstvo še naslednja pooblastila:

- nadzira stanje organiziranosti javne službe iz 2. člena tega zakona,

- nadzira trajno izpolnjevanje pogojev iz 36. člena tega zakona in spoštovanje normativov pri načrtovanju razvoja splošnih knjižnic,
- nadzira spoštovanje uredbe iz 8. člena tega zakona,
- nadzira trajno izpolnjevanje pogojev iz 39.c člena tega zakona.

63. člen (ukrepi inšpektorja)

Kadar inšpektor ugotovi kršitev predpisov, katerih izvajanje nadzoruje, ima pravico in dolžnost:

- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižnične dejavnosti, za katero izvajalec nima odločbe o izpolnjevanju pogojev iz prvega odstavka 36. člena tega zakona,
- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižnične dejavnosti, če knjižnica, ki je samostojna pravna oseba, ni vpisana v sodni register,
- odrediti odpravo pomanjkljivosti v poslovanju knjižnice v roku, ki ga določi.

64. člen (zapisniki in poročila inšpektorjev)

Po opravljenem nadzoru je inšpektor dolžan o svojih ugotovitvah sestaviti zapisnik in ga vročiti pristojnemu organu knjižnice, ustanovitelju te knjižnice oziroma ustanoviteljem in pogodbenim partnerjem.

Inšpektor iz prejšnjega odstavka je dolžan najmanj enkrat letno poročati pristojnemu ministru glede:

- opravljenih nadzorov v posameznih knjižnicah,
- ugotovljenih kršitvah in izrečenih ukrepih,
- o stanju organiziranosti javne službe iz 2. člena tega zakona.

VII. KAZENSKA DOLOČBA

65. člen (prekrški)

Z globo od 400 do 1.200 eurov se kaznuje za prekršek odgovorna oseba knjižnice, ki izvaja knjižnično javno službo:

1. če krši pravico uporabnika do brezplačnih osnovnih storitev (8. člen),
2. če začne z izvajanjem knjižnične dejavnosti brez pravnomočne odločbe o izpolnjevanju pogojev za izvajanje te dejavnosti oziroma pred vpisom v sodni register (36. člen).

Zakon o knjižničarstvu – ZKnj-1 (Uradni list RS, št. [87/01](#)) vsebuje naslednje prehodne in končno določbo:

»VIII. PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

66. člen

(NUK)

Naloge in pristojnosti nacionalne knjižnice opravlja Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, katere akti se morajo uskladiti s tem zakonom v roku šestih mesecev od njegove uveljavitve.

67. člen

(opravljanje nalog knjižničnega informacijskega servisa)

Inštitut informacijskih znanosti Maribor po uveljavitvi tega zakona nadaljuje z izvajanjem nalog knjižničnega informacijskega servisa. Vlada Republike Slovenije v roku šestih mesecev uskladi akt o ustanovitvi z določbami tega zakona.

68. člen

(prevzem nalog univerzitetne knjižnice Univerze v Ljubljani)

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani opravlja tudi naloge univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani, ki imenuje v organ upravljanja nacionalne knjižnice dva predstavnika uporabnikov iz 34. člena tega zakona, razen če Univerza v Ljubljani odloči drugače.

Način opravljanja nalog iz prejšnjega odstavka uredita Univerza v Ljubljani in Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani s pogodbo.

69. člen

(strokovni izpit)

Šteje se, da imajo strokovni delavci knjižnic, ki so opravili strokovni izpit za knjižničarstvo po prejšnjih predpisih, opravljen bibliotekarski izpit po tem zakonu.

Strokovni delavci šolskih in visokošolskih knjižnic, ki so izpolnjevali pogoje za opravljanje knjižnične dejavnosti pred uveljavitvijo tega zakona, lahko opravljajo delo knjižničarja tudi po njegovi uveljavitvi.

Strokovni delavci knjižnic, ki se prijavijo za opravljanje bibliotekarskega izpita do uveljavitve pravilnika iz 39. člena tega zakona, ga lahko opravijo po prejšnjih predpisih.

Strokovni delavci knjižnic, razen tistih iz prejšnjih treh odstavkov, morajo opraviti bibliotekarski izpit po tem zakonu najkasneje v roku 2 let od njegove uveljavitve.

70. člen

(rok za sprejem akta o ustanovitvi Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost)

Akt o ustanovitvi Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost sprejme Vlada Republike Slovenije najkasneje tri mesece po uveljavitvi zakona.

71. člen

(rok za sprejem podzakonskih predpisov in navodil)

Izvršilni predpisi in strokovna navodila iz tega zakona morajo biti sprejeti najkasneje v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

72. člen
(rok za začetek inšpekcijskega nadzora)

Inšpekcijski nadzor iz 59. člena tega zakona se zagotovi v roku šestih mesecev od uveljavitve tega zakona.

73. člen
(rok za uskladitev s tem zakonom)

Ustanovitelji in knjižnice morajo uskladiti organizacijo in delovanje knjižnic s tem zakonom najkasneje v enem letu po njegovi uveljavitvi.

74. člen
(začetek financiranja po tem zakonu)

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na financiranje knjižnic, se začnejo uporabljati s 1. 1. 2002.

75. člen
(razveljavitev dosedanjega zakona)

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati zakon o knjižničarstvu (Uradni list SRS, št. 27/82).

76. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo – ZUJIK (Uradni list RS, št. [96/02](#)) vsebuje naslednjo končno določbo:

»143. člen
(končna določba)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu – ZKnj-1A (Uradni list RS, št. [92/15](#)) vsebuje naslednje prehodne in končni določbi:

»PREHODNE DOLOČBE

27. člen

Minister, pristojen za kulturo, v dveh letih od uveljavitve tega zakona uskladi s tem zakonom pravilnik, ki ureja pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, in pravilnik, ki ureja razvid knjižnic.

28. člen

Od uveljavitve tega zakona do izteka enega leta od začetka izvajanja študijskega programa za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva iz prve alineje tretjega odstavka in prve alineje četrtega odstavka 39.a člena zakona se za opravljeni študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva iz prve alineje tretjega odstavka in prve alineje četrtega odstavka 39.a člena zakona šteje tudi opravljeni tečaj za začetnike v stroki pri nacionalni knjižnici in najmanj pol leta delovne prakse na strokovnih knjižničarskih delih v knjižnicah.

29. člen

Minister, pristojen za kulturo, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona uskladi s tem zakonom pravilnik, ki ureja imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti, in pravilnik, ki ureja izvajanje knjižničnega nadomestila.

30. člen

Minister, pristojen za kulturo, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona izda pravilnik, ki ureja bibliotekarski izpit.

Šteje se, da ima oseba, ki ima opravljen bibliotekarski izpit ali strokovni izpit za knjižničarstvo po dosedanjih predpisih, izpolnjen pogoj bibliotekarskega izpita iz 39.b člena zakona.

31. člen

Minister, pristojen za izobraževanje in znanost, izda predpis iz 39.c člena zakona najpozneje v enem letu od uveljavitve tega zakona.

Šolske knjižnice se morajo vključiti v nacionalni vzajemni bibliografski sistem v roku treh let od uveljavitve tega zakona.

KONČNI DOLOČBI

32. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (Uradni list RS, št. 107/08, 6/11 – odl. US in 7/11 – odl. US).

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Samoupravni sporazum o pridobivanju strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke (Uradni list SRS, št. 30/80), ki se uporablja do uveljavitve pravilnika iz 30. člena tega zakona, kolikor ni v nasprotju s tem zakonom.

33. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, peti odstavek 56. člena zakona pa se začne uporabljati 1. januarja 2018.«.